

„Nem is közönségünk, hanem valódi közösségünk van”

Interjú Káel Csabával, a Müpa vezérigazgatójával

 Kiss Eszter Veronika

A Covid alatt szerzett rugalmassággal igyekszik kezelni a jelenlegi energiaárak okozta tervezési nehézségeket a Müpa. Mint minden hangversenyterem, ők is megérik a válság hatását, ugyanakkor próbálják tartani a versenyképességüket, amelynek egyik garanciáját a nemzetközi együttműködések jelentik – többek között erről beszélgettünk Káel Csabával, a Müpa vezérigazgatójával.

■ *A rezsiválság és az üzemanyag-válság Európa szerete sok nehézséget okozott a hangversenytermeknek. A Müpát mint a hazai zenei élet zászlóshajóját mennyire érinti ez?*

Ez a helyzet az egész kontinentet érinti, így értelem-szerűen a hazai kulturális szféra is érzi a hatásait. Esetünkben ugyanakkor a Müpának, a Ludwig Múzeumnak és a Nemzeti Filharmonikus Zenekarnak otthont adó, speciális PPP konstrukcióban megépült ingatlan üzemeltetési költségeit nem az épület rezidens intézményei fizetik, hanem az ingatlan tulajdonosa, a Gránit Pólus Csoport számlázza ki az állam felé. Ezzel együtt természetesen nekünk ugyanúgy ügyelnünk kell az energiahatékony működésre, és törekednünk kell arra, hogy minél gazdaságosabban működtessük az épületet, ennek érdekében pedig többek között olyan intézkedéseket kellett megvalósítanunk, mint például a jellegzetes homlokzati világításunk csökkentése.

■ *Kellett-e bármit változtatni a terveiken?*

A Covidnak a sok negatív hatása mellett volt egy nagy előnye: felkészített minket arra, hogy különböző verziókban gondolkozunk. A Müpa működésének elengedhetetlen feltétele a távlati tervezés, és ezt nem is szeretnénk feladni, ám az elmúlt időszak korábban elképzelhetetlen rugalmassággal vértezett fel minket. Kicsit olyanok vagyunk, mint a GPS-készülékek, tudjuk, hova szeretnék eljutni, de az útirányt mindig felülvizsgáljuk az aktuális helyzet függvényében. A célunk pedig továbbra is változatlan: minél magasabb színvonalú produkciókat mutathassunk be, és minél több emberhez juttassuk el az általunk kínált kulturális és művészeti értékeket.

■ *Ezek a GPS-hez hasonló áttervezések mennyire érintetik a hazai szimfonikus zenekarokat? Több játszóhely-nél felmerültek ideiglenes korlátozások, átmeneti bezárások, és egyre szűkülnek a zenekarok lehetőségei.*

Nem tervezzük, hogy évad közben bezárnánk, azonban – a nézők számára lényegesen kevésbé érzékelhető módon – 2023-ban a szokásosnál valamivel hosszabb nyári szünetet tartunk majd. Kiemelkedően fontosak számunkra a magyar együttesek és művészek, és a válság misszióink része, hogy amennyire ez lehetséges, fellépési lehetőségekkel segítsük őket. Nemzetközi együttműködéseink során a partnerintézményeket is rendszeresen arra ösztönözzük, hogy magyar művészekkel lépjenek színpadra, akiknek egyúttal igyekszünk bemutatkozási lehetőséget biztosítani nemcsak a hazai, hanem a nemzetközi közönség előtt is.

■ *Nemzetközi viszonylatban mi a helyzet a világ más, hasonló játszóhelyeivel? A versenyképesség mennyire tartható fenn?*

Minden igyekezetünkkel próbáljuk tartani a versenyképességünket, amelynek egyik garanciáját jelentik a nemzetközi együttműködéseink. Érdemes tudni, hogy a kultúrának ezt a szegmensét – hazánkhoz hasonlóan – számos országban állami forrásból is támogatják. Léteznek persze kivételek, de a kulturális intézmények többsége Európa szerte komolyan megéri a válság hatásait. A megemelkedett energiaárak okozta nehézségek a testvér- és partnerintézményeinket is sújtják, és mivel egymásra vagyunk utalva, igyekszünk összefogni, és közösen létrehozni produkciókat, ezzel is segítve egymást.

■ *A Covid után mennyire sikerült visszacsalogatni a közönséget? Mennyire tépázta meg a Müpát az átmeneti bezárás és online-közvetítésre való kényszer?*

A járvány után szerencsére rendkívüli mértékben felpozícióba került a kulturális élet hazánkban, minden intézmény igyekezett bepótolni az elmaradt eseményeit, ám a Müpa nézői az elképesztően gazdag kínálat ellenére is majd minden nap megtöltötték a termeinket. A hű-

Fotó: CSIBI SZILVIA, MÜPA

ségprogramosaink száma épp a napokban lépte át a 40 ezret, ami európai viszonylatban is meglehetősen kiemelkedő teljesítménynek számít. Azzal szoktam viccelni, hogy lassan a kerület másik ismert alakulatával, a Fradi táborával vetekszünk. De a tréfát félretéve: minket nem ért készületlenül a streaming-időszak, hiszen a Müpában azelőtt is rendszeresen voltak online közvetített programjaink, ráadásul a saját stúdióknak köszönhetően rengeteg korábban rögzített anyag is a rendelkezésünkre állt. De a világvárvány ideje alatt nem csupán a streamekkel, hanem a folyamatos kapcsolattartással is igyekeztünk tartani a lelket a közönségünkben, amely ezt nagyon meghálálta: megszámlálhatatlanul sok köszönőlevelet és szívből jövő üzenetet kaptunk, és napjainkban is többnyire teltházak az eseményeink. Természetesen nem elhanyagolható kérdés, hogy a gazdasági válság mikor kezd el hozzánk is begyűrűzni, hiszen a 2008-as krízis hatása is csak később volt érezhető a Müpában, mint más intézményekben. Egyelőre azonban örülünk, hogy visszatért, és töretlenül kitart a közönségünk. Azt szoktam mondani, hogy nem is közönségünk, hanem valódi közösségünk van.

■ *Hol lehet most ennyi év után elhelyezni a Müpát nemzetközi viszonylatban a nagy hangversenytermek között?*

Büszkén mondhatom, hogy rendkívül előkelő helyen állunk. A Müpa évek óta tagja az Európai Koncerttermek Szervezetének (ECHO), ez pedig olyan – hogy visszatérjek a foci hasonlatra – mintha a Bajnokok Ligája állandó csoportköröse lenne. Budapest

kulturális intézményei bármelyik világvárossal felveszik a versenyt, és e páratlanul színes művészeti kínálat legjobbjai közé sorolhatjuk a nagy fesztiváljainkat is, amelyeket a két legnagyobb – talán furcsa szóhasználatnál élve – „világmárkánkról” neveztünk el: a tavaszi eseménysorozatot Bartók Béláról, az őszi Liszt Ferencről. A nálunk fellépő művészek rendszerint elégedettségüknek adnak hangot: szeretik a munkatársaink profizmusát, az épület semmihez sem hasonlítható atmoszféráját, és bármennyire is furcsa, még az öltözőinket is ki szokták emelni, és a kivételes közönységünkről is mindig elismerően nyilatkoznak. Sir John Eliot Gardiner meg is jegyezte egyszer, hogy jobb közönség van itt, mint Bécsben! De legyen szó akár jazz vagy könnyűzenei előadókról, egybehangzóan állítják, hogy lenyűgöző az a szeretet, érdeklődés, és nem ritkán szakértelem, ami a nézőink felől sugárzik. Az előadóművészeti szcéna nemzetközi sztárjai azonban nemcsak ezért szeretnek nálunk fellépni, hanem a Budapest által kínált pezsgő kulturális közeget is nagyon élvezik, és szívesen kalandoznak a művészet egyéb területeire, például örömmel látogatnak el a helyi múzeumokba. S ha már a múzeumoknál tartunk, fontos megjegyezni, hogy az elmúlt időszakban elkészült két olyan kiemelkedő jelentőségű kulturális innováció, amely világszínvonalon hívja fel a figyelmet a magyar kultúrára: a Magyar Zene Háza és a Néprajzi Múzeum. Az innováció pedig a Müpa életének is szerves része, hiszen mi is folyamatos fejlesztésekkel, új tehetségek és lehetőségek felkutatásával igyekszünk minél magasabb színvonalon kiszolgálni a közönységünket, és a világsztárok mellett az ide látogatóknak bemutatni a nem kevésbé rangos magyar tehetségeket is.

■ *Amikor megnyílt a Müpa, elég gyorsan belakták és megszerették a hazai szimfonikus zenekarok. Nagyjából milyen statisztikát lehet mondani a jelenlétükről a házban?*

Ez a téma felvet egy megkerülhetetlen kérdést. Ha az egy városra jutó zenekarok számát vizsgáljuk, egyértelműen Budapest áll az élen, és ehhez adódnak még hozzá a vidéki együttesek. Ez egyrészt csodálatos adottság, másrészt viszont ebből következően meglehetősen nagy igény mutatkozik a zenekarok részéről a Müpában való fellépési lehetőségekre. Októberben van olyan hetünk, amikor egymás után öt zenekari koncert szerepel a műsorban, ám ez – könnyen belátható – a teljes évad során nehezen tartható lépték, és a gazdasági válság elmélyülése esetén komoly problémát jelenthet. A programjainkat tehát ennek figyelembe vételével, fokozott körültekintéssel kell megszerveznünk, ám így is rendkívül sok megjelenési lehetőséget tudunk biztosítani hazánk kiemelkedő szimfonikus együttesének. Az itt fellépő zenekarok egy része rezidens vagy szinte rezidens együttesünk,

ilyen az NFZ vagy a Budapesti Fesztiválzenekar, amelynek egyik legfontosabb budapesti játszóhelye a Müpa, de rendszeresen koncerteznek nálunk a Magyar Rádió együttese is. A Pannon Filharmonikusoknak sok éve van Müpa-bérlete, a Szent István Filharmonikusok, a Concerto Budapest is időről időre szerepel nálunk, és a Budafoki Dohnányi Zenekarral is szorosan együttműködünk, míg a vidéki együttesek általában a Felfedezések sorozat alkalmain kapnak fellépési lehetőséget.

■ *A Budapesti Fesztiválzenekar és a Müpa közös zenei maratonján is számos zenekar van jelen minden évben, idén az esemény középpontjában Prokofjev munkássága áll. Milyen különlegességeket tartogat ez és az évad hátralévő része?*

Idén Sir John Eliot Gardiner a 80. születésnapját egy koncertkörúttal ünnepli, amelynek január 14-ei budapesti állomása a Müpában volt, a hónap végén pedig Jonas Kaufmann teszi tiszteletét nálunk. A február 4-ei egész napos zenei maraton a klasszikus muzsika egyik legfontosabb ünnepe minden évben, a közkedvelt és mára hagyománnyá vált sorozat alkalmain a nézők akár egy egész napot is eltölthetnek egy-egy komponista életművére koncentrálnak. Napjaink egyik legkomolyabb kihívása, hogy minél többekhez juttassuk el, és a lehető legtöbb fiatallal szeretessük meg a klasszikus zenét, ez pedig – tekintettel arra, hogy az életünk szinte minden területén a populáris zene vesz körül minket – nem könnyű vállalkás. A programjaink összeállítása során ezért kiemelt jelentőséggel bírnak a gyermekeknek és a családoknak szóló események, hogy a kicsik és nagyok a szüleikkel vagy szervezett iskolai látogatások alkalmával, élvezetes formában fedezhessék fel ezt a csodálatos univerzumot. A Bartók Tavasz Nemzetközi Művészeti Hetek programjainak egy részét már korábban megismerhették az érdeklődők, de hamarosan részletesen is bemutatjuk, milyen kínálattal készülünk idén a nézőknek. Annyit azonban előljáróban kiemelnék, hogy az eseménysorozatot a Cseh Filharmonikusok koncertje nyitja majd, és mivel a húsvéti ünnepkör ismét a fesztivál idejére esik, ennek szentelt programmal is várjuk majd az érdeklődőket. Az évad végéhez közeledve ismét megtartjuk az elmaradhatatlan Budapesti Wagner-napokat, amelyre idén is fokozott érdeklődés mutatkozik, és ebben a korábbi évekhez hasonlóan művészeti vezetőként Fischer Ádám a partnerünk, illetve a Magyar Rádió együttese is működnek közre.

■ *Melyik a személyes kedvence ezek közül?*

Azt tudom mondani, mint az apukák általában: minden gyerek egyformán kedves számomra.